

Promoting Positive Discipline in Early Childhood through Puppets and Role-Playing Using Literature as a Base

Tanaporn Thaewthaisong^{1*}

¹ Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University

* Corresponding author. E-mail: tanaporn.t@lawasri.tru.ac.th

Abstract

The objectives of this research were: 1) to enhance positive discipline in early childhood children through the use of a puppetry and role-playing set based on literature, and 2) to compare the positive discipline of children before and after participating in these activities. The target group consisted of 30 early childhood children, aged 5–6 years, at Ban Muang Khom School in Lopburi Province. The experimental instruments included 10 learning experience plans utilizing puppetry and role-playing based on literature, and a positive discipline assessment form designed as a checklist for behavioral recording. Data were analyzed using mean (\bar{x}), standard deviation (SD), and a t-test for dependent samples. The research results 1) revealed that the positive discipline scores of Kindergarten 3 children, following the implementation of puppetry and role-playing activities based on literature, showed significant improvement. Specifically, the pre-test mean score of ($\bar{x} = 1.48$, $SD = 0.17$) increased to a post-test mean score of ($\bar{x} = 2.63$, $SD = 0.38$), and 2) demonstrating that the early childhood children who participated in these literature-based learning experiences achieved significantly higher levels of positive discipline after the experiment at the .05 level of statistical significance.

Keywords: Positive Discipline Enhancement, Early Childhood Children, Puppets, Role-Playing, Literature-Based

การเสริมสร้างวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัยด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน

ธนพร แฉวโงส^{1*}

1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

* Corresponding author. E-mail: tanaporn.t@lawasri.tru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การเสริมสร้างวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัยด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน และ 2) เปรียบเทียบวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 30 คน โรงเรียนบ้านม่วงค่อม จังหวัดลพบุรี เครื่องมือในการทดลอง คือ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน จำนวน 10 แผน แบบประเมินวินัยเชิงบวกสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) บันทึกพฤติกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสถิติ (t-test dependent) ผลการวิจัยพบว่า 1) เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่ได้รับการเสริมสร้างวินัยเชิงบวกด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = 1.48, SD = 0.17) หลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = 2.63, SD = 0.38) และ 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานมีวินัยเชิงบวกสูงขึ้นหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การเสริมสร้างวินัยเชิงบวก เด็กปฐมวัย หุ่นมือ การแสดงบทบาทสมมติ วรรณกรรมเป็นฐาน

บทนำ

การพัฒนาเด็กปฐมวัยของประเทศไทยเป็นสิ่งที่รัฐบาลให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เพราะถือเป็นช่วงวัยแห่งการสร้างรากฐานของชีวิต รวมถึงเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุดในการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้เด็กปฐมวัยเติบโตอย่างมีคุณภาพควบคู่กับการมีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิตจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ประกอบกับองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for economic co-operation and development: OECD) ยังได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาปฐมวัยและการดูแลเด็กปฐมวัย รวมถึงผลักดันให้ประเทศในกลุ่ม OECD พัฒนาการรอบแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยเสนอให้มีการลงทุนเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย สนับสนุนการดูแลสุขภาพของเด็กปฐมวัย พร้อมทั้งจัดให้มีการผลิตและอบรมครูด้านการศึกษาปฐมวัยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งแต่ละประเทศล้วนตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว (Office of the Education Council, 2019)

คุณภาพการศึกษาปฐมวัยที่ดีจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งแก่คุณภาพเด็กปฐมวัย ครอบครัวยุคใหม่ การศึกษา และสังคมโดยรวม เพราะเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพจะมีความพร้อมสำหรับการเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งเด็กปฐมวัยเหล่านี้จะมีโอกาสเข้าถึงระดับการศึกษาที่สูงขึ้น สามารถปรับตัวกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาทักษะที่จำเป็นในอนาคต (UNICEF, 2019) ดังนั้น การจัดการศึกษา

จึงควรเตรียมความพร้อมตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพื่อให้คนในประเทศที่จะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตสามารถรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันได้ทันการณ์ (Office of the Education Council, 2019)

หุ่นมือ เป็นสื่อประเภทหนึ่ง ที่ครูใช้เพื่อเป็นการแสดงบทบาทสมมติในการพัฒนาเด็กปฐมวัย สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว ช่วยเสริมให้เด็กเกิดแรงจูงใจในการเรียน หุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ นั้นแสดงโดยการเชิด ด้วยการใช้นิ้วมือสอด แล้วขยับให้มือ หัว และปากของหุ่นเคลื่อนไหวได้ตามต้องการ หุ่นมือนี้มีหลายแบบ ทั้ง หุ่นมือถักกระดาษ หุ่นมือถักผ้า และ หุ่นนิ้วมือ ซึ่งหุ่นมือเหล่านี้เป็นเหมือนตัวแทนของมนุษย์ในการเคลื่อนไหว แสดงลีลา อารมณ์ และสื่อสารความคิดต่าง ๆ ให้ผู้อื่นรับรู้ผ่านเสียงพากย์ และอริยาบถของหุ่น เพื่อสร้างความสนุกสนาน ให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักคิดต่าง ๆ และยังเป็นความงดงามที่แสดงออกถึงขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติต่าง ๆ ทั่วโลก ให้เด็ก ๆ ได้ศึกษา และเรียนรู้ไปพร้อมกับการแสดงของหุ่นมือ (Greensmith, 2016)

วินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัย ถือเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เด็กปฐมวัยควรได้รับประสบการณ์ที่ดีจากสภาพแวดล้อมรอบตัว ซึ่งพ่อแม่ ครู หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง มีส่วนช่วยส่งเสริม และสนับสนุนระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยผ่านการใช้วินัยเชิงบวกโดยยึดหลัก คือ 1) กำหนดความคาดหวังเชิงพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก 2) เคารพและเข้าใจความแตกต่างของเด็ก 3) สื่อสารอย่างมีเหตุผล รับฟัง และเคารพความคิดเห็นของเด็ก 4) เป็นแบบอย่างที่ดีและเหมาะสม และ 5) สนับสนุนพฤติกรรมที่ดี และส่งเสริมศักยภาพของเด็ก การเกิดการเปลี่ยนแปลงอันนำไปสู่ฐานวิถีชีวิตใหม่ ทำให้เด็กปฐมวัยเผชิญกับความท้าทายด้านการเรียนรู้ บวกกับการใช้สื่อเทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยต้องปรับตัวตามสภาวการณ์ที่เกิดขึ้นเช่นกัน ดังนั้น การสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัยถือเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคนในยุคของการเปลี่ยนแปลง ที่ควรเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัยเพราะถือเป็นวัยที่มีพัฒนาการแห่งการเรียนรู้ที่รวดเร็วที่สุด (Nattanuche, 2024)

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การเสริมสร้างวินัยเชิงบวกและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญต่อการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่ครูผู้สอนต้องเสริมสร้างวินัยเชิงบวกให้กับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยจึงได้จัดทำชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานขึ้นมาเพื่อให้ ครู พ่อ แม่ หรือผู้ที่สนใจนำไปจัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติประกอบการเล่านิทาน เล่าเรื่องราวของตัวละครที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ หรือผลที่เกิดตามมาหากมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เพื่อฝึกวินัยทางบวกให้กับเด็กปฐมวัย ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เป็นวิธีจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กอย่างสร้างสรรค์โดยไม่ใช้วิธีการลงโทษ การแสดงบทบาทสมมติประกอบการเล่านิทานหรือเรื่องราวต่าง ๆ นั้นมีจุดมุ่งหมายให้เด็กเข้าใจ และสามารถแยกแยะได้ว่าพฤติกรรมใดที่ควรทำ พฤติกรรมใดควรหลีกเลี่ยง เพื่อให้เด็กเกิดการปรับพฤติกรรมไปในแนวทางที่ดีขึ้น และมีผลต่อเนื่องไปในอนาคต

คำถามการวิจัย

1. กิจกรรมหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน มีผลต่อพฤติกรรมวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัยหรือไม่

2. เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมวินัยเชิงบวกหลังการใช้หุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานสูงขึ้นหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัย ด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน

สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีวินัยเชิงบวก หลังการจัดกิจกรรมด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัยด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน โดยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของลอเรนซ์ โคลเบิร์ก (Lawrence Kohlberg, 1981) โคลเบิร์ก เชื่อว่า เด็กในช่วงก่อน 10 ขวบจะเรียนรู้ด้านจริยธรรมจากผลของการกระทำของตนเอง ในช่วงวัยนี้เราควรชี้แจงถึงสิ่งที่ถูกต้องอย่างเหมาะสม มีการใช้คำชมเชย ของรางวัลกับเด็กที่กระทำตนเป็นเด็กดี และมีการว่ากล่าวตักเตือนเด็กเมื่อทำผิด ในการว่ากล่าวตักเตือนต้องอธิบายถึงสิ่งที่เด็กทำผิด โคลเบิร์ก ได้ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนอเมริกัน อายุ 10 -16 ปี และได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ (Levels) ทั้งหมด 6 ชั้น ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับจริยธรรมก่อนกฎเกณฑ์สังคม จะพบในเด็ก 2-10 ปี โคลเบิร์ก แบ่งชั้นพัฒนาการระดับนี้เป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 ระดับจริยธรรมของตนเอง ในขั้นนี้เด็กจะใช้ผลตามของพฤติกรรมเป็นเครื่องชี้ว่าพฤติกรรมของตน “ถูก” หรือ “ผิด” เป็นต้นว่า ถ้าเด็กถูกทำโทษก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ผิด” และจะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำสิ่งนั้นอีก พฤติกรรมใดที่มีผลตามด้วยรางวัล หรือคำชม เด็กก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ถูก” และจะทำซ้ำอีกเพื่อหวังรางวัล

ชั้นที่ 2 ระดับจริยธรรมของผู้อื่น ในขั้นนี้เด็กจะสนใจทำตามกฎข้อบังคับเพื่อประโยชน์ หรือความพอใจของตนเอง หรือทำดีเพราอยากได้ของตอบแทน หรือรางวัล พฤติกรรมของเด็กในขั้นนี้ทำเพื่อสนองความต้องการของตนเอง แต่มักจะเป็นการแลกเปลี่ยนกับคนอื่น เช่น ประโยค “ถ้าเธอทำสิ่งนี้ให้ฉัน ฉันจะให้สิ่งนี้เธอ”

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม จะพบในวัยรุ่นอายุ 10 -16 ปี โคลเบิร์ก แบ่งพัฒนาการระดับนี้เป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 3 การยอมรับของกลุ่มหรือสังคม ใช้เหตุผลเลือกทำในสิ่งที่กลุ่มยอมรับโดยเฉพาะเพื่อน เพื่อเป็นที่ชื่นชมและยอมรับของเพื่อนไม่เป็นตัวของตัวเองคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น เพื่อต้องการรักษาสัมพันธภาพที่ดี พบในวัยรุ่นอายุ 10 -15 ปี ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อต้องการเป็นที่ยอมรับของหมู่คณะ การช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อให้เขาพอใจ

ขั้นที่ 4 กฎและระเบียบของสังคม ใช้หลักทำตามหน้าที่ของสังคมโดยปฏิบัติตามระเบียบของสังคมอย่างเคร่งครัด เรียนรู้การเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ปฏิบัติตามหน้าที่ของสังคมเพื่อดำรงไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ในสังคม พบในอายุ 13 -16 ปี ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อทำตามหน้าที่ของสังคม โดยบุคคลรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของเขาในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมนั้น จึงมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดให้ หรือคาดหวังไว้

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมอย่างมีวิจารณญาณ เป็นหลักจริยธรรมของผู้มีอายุ 20 ปี ขึ้นไปผู้ทำหรือผู้แสดงพฤติกรรมได้พยายามที่จะตีความหมายของหลักการ และมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิจารณญาณ ก่อนที่จะยึดถือเป็นหลักของความประพฤติที่จะปฏิบัติตามการตัดสินใจ “ถูก” “ผิด” “ควร” “ไม่ควร” มาจากวิจารณญาณของตนเอง โคลเบิร์ก แบ่งพัฒนาการ ระดับนี้เป็น 2 ชั้น คือ

ขั้นที่ 5 สัญญาสังคมหรือหลักการทำตามคำมั่นสัญญา ขั้นนี้เน้นถึงความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ทุกคน หรือคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกสมควรที่จะปฏิบัติตาม โดยพิจารณาถึงประโยชน์และสิทธิของบุคคลก่อนที่จะใช้เป็นมาตรฐานทางจริยธรรม ได้ใช้ความคิดและเหตุผลเปรียบเทียบว่าสิ่งไหนผิด และสิ่งไหนถูก ในขั้นนี้การ “ถูก” และ “ผิด” ขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคิดเห็นของบุคคลแต่ละบุคคล

ขั้นที่ 6 หลักการคุณธรรมสากล ขั้นนี้เป็นหลักการมาตรฐานจริยธรรมสากลเป็นหลักการเพื่อมนุษยธรรมเพื่อความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชนและเพื่อความยุติธรรมของมนุษย์ทุกคนในขั้นนี้สิ่งที่ “ถูก” และ “ผิด” เป็นมโนธรรมของแต่ละบุคคลที่เลือกยึดถือ

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของลอว์เรนซ์ โคลเบิร์ก ทำให้ทราบว่า

1. ในระดับก่อนกฎเกณฑ์ก่อนอายุ 10 ขวบเด็ก จะเรียนด้านจริยธรรม จากผลของการกระทำของตนเอง ในช่วงวัยนี้เราควรชี้แจงถึงสิ่งที่ถูกต้องอย่างเหมาะสม มีการใช้คำชมเชย ของรางวัลกับเด็กที่กระทำตนเป็นเด็กดี และมีการว่ากล่าวตักเตือนเด็กเมื่อทำผิด ไม่ใช่ปล่อยเพราะคิดว่ายังเยาว์วัยอยู่ ในการว่ากล่าวตักเตือนต้องอธิบายถึงสิ่งที่เด็กทำผิดด้วย

2. ในระดับตามกฎเกณฑ์เด็กจะเรียนจากสังคมกลุ่มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว เพื่อน และจะเรียนรู้จากบุคคลอื่น ๆ หรือมีการเลียนแบบ ผู้ปกครองและครูควรเป็นแบบอย่างที่ดี และควรหาแบบอย่างที่ดีให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่าง เช่น การเล่าถึงผู้ที่กระทำความดี การเล่านิทานที่ให้แง่คิด เป็นต้น ในระดับนี้ครูควรเริ่มสอนเรื่องบทบาทหน้าที่ และกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันในสังคม แต่ควรใช้วิธีที่เข้าใจง่ายเพื่อให้เด็กสนใจ เช่น การให้ดูวิดีโอเกี่ยวกับกฎหมาย บทลงโทษ เป็นต้น

3. ในระดับเหนือกฎเกณฑ์เด็กเริ่มมีความเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดที่อิสระมากขึ้น เด็กเริ่มเป็นผู้ตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิดด้วยตนเอง ในช่วงวัยนี้ครูควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากกรณีศึกษาต่าง ๆ ให้เด็กได้คิดวิเคราะห์และร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์นั้น ๆ โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะไปในทางที่ถูกต้อง

สรุปให้เห็นว่าในระดับก่อนกฎเกณฑ์ก่อนอายุ 10 ขวบเด็ก จะเรียนด้านจริยธรรม ฝึกวินัยเชิงบวก จากผลของการกระทำของตนเอง ในช่วงวัยนี้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครองควรเป็นแบบอย่างด้านวินัยเชิงบวก และชี้แจงถึงสิ่งที่ถูกต้องอย่างเหมาะสม มีการใช้คำชมเชย ของรางวัลกับเด็กที่กระทำตนเป็นเด็กดี และมีการว่ากล่าวตักเตือนเด็กเมื่อทำผิด ไม่ใช่ปล่อยเพราะคิดว่ายังเยาว์วัยอยู่ ในการว่ากล่าวตักเตือนต้องอธิบายถึงสิ่งที่เด็กทำผิดด้วย

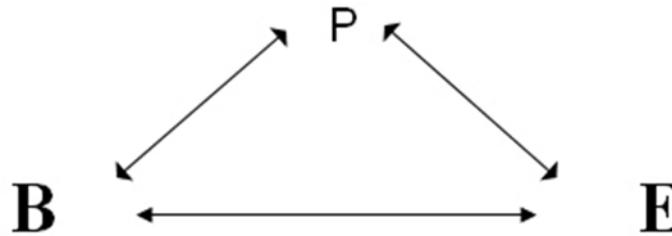
แนวคิด และทฤษฎีของอัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura)

Albert Bandura (1986) แบนดูรา มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ เนื่องจากมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวอยู่เสมอ การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมาก เป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) สำหรับตัวแบบไม่จำเป็นต้องเป็นตัวแบบที่มีชีวิตเท่านั้น แต่อาจจะเป็นตัวแบบสัญลักษณ์ เช่น ตัวแบบที่เห็นในโทรทัศน์ ภาพยนตร์ เกมคอมพิวเตอร์ หรืออาจจะเป็นรูปภาพ การ์ตูน หนังสือ นอกจากนี้ คำบอกเล่า

ด้วยคำพูดหรือข้อมูลที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรก็เป็นตัวแบบได้ การปฏิสัมพันธ์ของอินทรีย์และสิ่งแวดล้อม และถือว่าการเรียนรู้ก็เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม โดยผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน แบบดูล่าถือว่าทั้งบุคคลที่ต้องการจะเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อมเป็นสาเหตุของพฤติกรรมและได้อธิบายการปฏิสัมพันธ์ ดังนี้

1. B (Behavior) = พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคล
2. P (Person) = บุคคล (ตัวแปรที่เกิดจากผู้เรียน เช่น ความคาดหวังของผู้เรียน ฯลฯ)
3. E (Environment) = สิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 1 พฤติกรรมการเรียนรู้ การปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (Albert Bandura, 1986)

สาเหตุที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในการเรียนรู้ด้วยการสังเกต คือ ผู้เรียนจะต้องเลือกสังเกตสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ โดยเฉพาะ และสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ผู้เรียนจะต้องมีการเข้ารหัส ในความทรงจำระยะยาวได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ผู้เรียนต้องสามารถที่จะประเมินได้ว่าตนเลียนแบบได้ดีหรือไม่ดีอย่างไร และจะต้องควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ด้วยขั้นตอนการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือเลียนแบบมี 2 ขั้น

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้มาซึ่งการเรียนรู้ ทำให้สามารถแสดงพฤติกรรมได้

ขั้นที่ 2 เรียกว่าขั้นการกระทำ ซึ่งอาจจะกระทำหรือไม่กระทำก็ได้

แบบดูล่าได้ให้ความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้ กับการกระทำ ซึ่งสำคัญมาก เพราะคนเราอาจจะเรียนรู้อะไรหลายอย่างแต่ไม่จำเป็นต้องแสดงออกทุกอย่าง เช่นเราอาจจะเรียนรู้วิธีการทุจริตในการสอบว่าต้องทำอย่างไรบ้าง แต่ถึงเวลาสอบจริงเราอาจจะไม่ทุจริตก็ได้ ปัจจัยที่สำคัญในการเรียนรู้โดยการสังเกต

1. กระบวนการความเอาใจใส่ ความใส่ใจของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญมาก ถ้าผู้เรียนไม่มีความใส่ใจในการเรียนรู้ก็จะไม่เกิดขึ้น ผู้เรียนจะต้องมีความใส่ใจที่จะสังเกตตัวแบบ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงโดยตัวแบบจริงหรือตัวแบบ สัญลักษณ์ ถ้าเป็นการอธิบายด้วยคำพูดผู้เรียนก็ต้องตั้งใจฟังและถ้าจะต้องอ่านคำอธิบายก็ต้องมีความตั้งใจที่จะอ่าน

2. กระบวนการจดจำ ผู้เรียนสามารถจดจำสิ่งที่ตนเองสังเกตและไปเลียนแบบได้ถึงแม้เวลาจะผ่านไปก็ตาม การเปลี่ยนสิ่งที่สังเกตเห็นจากตัวแบบให้กลายเป็นรหัสทางปัญญา ทั้งในรูปแบบภาพลักษณ์และถ้อยคำเพื่อจัดเก็บไว้ในหน่วยความจำระยะยาว โดยผู้เรียนต้องอาศัยการจัดระบบข้อมูลให้เชื่อมโยงกับความรู้เดิมร่วมกับการเชื่อมโยงใจ เพื่อให้สามารถดึงข้อมูลพฤติกรรมนั้นออกมาใช้งานได้อย่างถูกต้องแม้ตัวแบบจะไม่ได้ปรากฏอยู่ตรงหน้าแล้วก็ตาม

3. กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวอย่าง เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนสามารถแสดงออกมาเป็นการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมเหมือนกับตัวแบบ

4. กระบวนการการจูงใจ แรงจูงใจของผู้เรียนที่จะแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบที่ตนสังเกต เนื่องมาจากความคาดหวังว่าการเลียนแบบจะนำประโยชน์มาใช้ เช่น การได้รับแรงเสริมหรือรางวัล หรืออาจจะนำประโยชน์บางสิ่งบางอย่างมาให้ตัวอย่าง นักเรียนคนหนึ่งทำการบ้านเรียบร้อยถูกต้องแล้วได้รับรางวัลชมเชยจากครู หรือให้สิทธิพิเศษก็จะเป็นตัวแบบให้แก่นักเรียนคนอื่น ๆ พยายามทำการบ้านมาส่งครูให้เรียบร้อย เพราะมีความคาดหวังว่าจะได้รับแรงเสริมหรือรางวัลบ้าง

การทดลองของแบนดูรา

แบนดูรา (Bandura) ได้แบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

เด็กกลุ่มที่ 1 ให้เห็นตัวอย่างจากตัวแบบที่มีชีวิต แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว

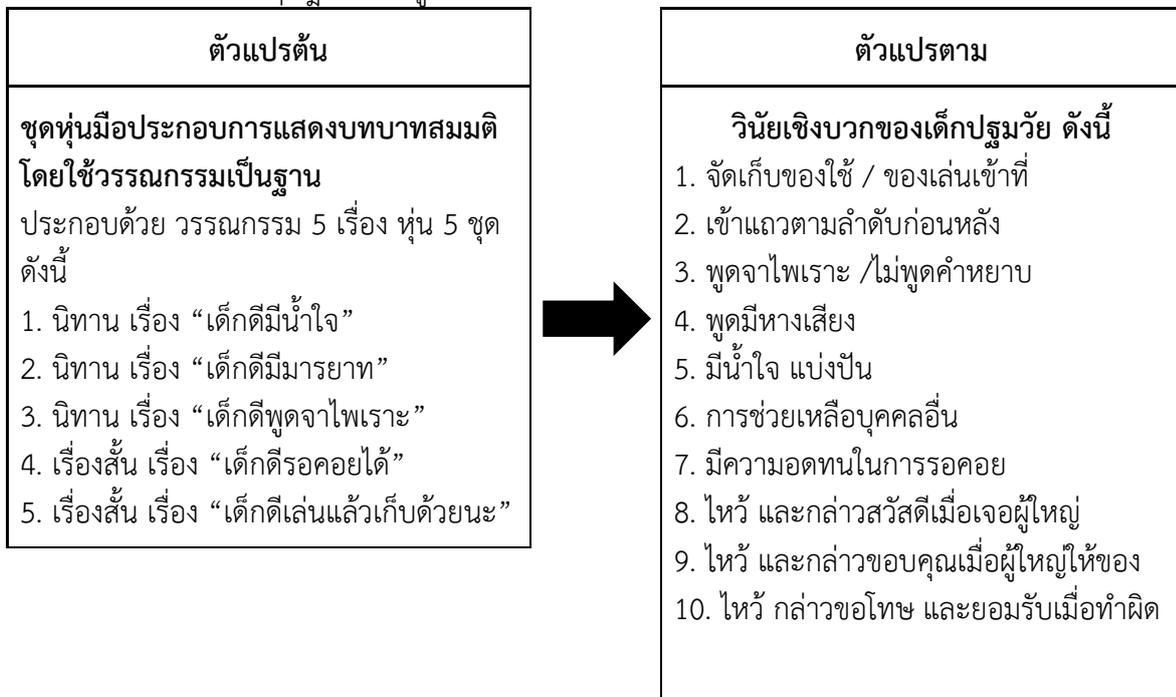
เด็กกลุ่มที่ 2 มีตัวแบบที่ไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว

เด็กกลุ่มที่ 3 ไม่มีตัวแบบแสดงพฤติกรรมให้ดูเป็นตัวอย่าง

ผลการทดลอง พบว่า เด็กที่อยู่ในกลุ่มที่มีตัวแบบแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว จะแสดงพฤติกรรมเหมือนกับที่สังเกตจากตัวแบบการทดลอง

สรุปการนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน บ่งชี้วัตถุประสงค์ที่จะให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมหรือเขียนวัตถุประสงค์เป็นเชิงพฤติกรรม แสดงตัวอย่างของการกระทำหลาย ๆ อย่าง ให้คำอธิบายควบคู่กันไปกับการให้ตัวอย่างแต่ละอย่าง ชี้แจงขั้นตอนของการเรียนรู้โดยการสังเกตแก่นักเรียน จัดเวลาให้นักเรียนมีโอกาสที่แสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ และให้เสริมแรงแก่นักเรียนที่สามารถเลียนแบบได้อย่างถูกต้อง

จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังแสดงในภาพที่ 2

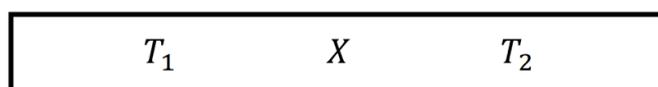

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ใช้รูปแบบการวิจัยก่อนทดลอง (Pre-experimental design) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังเรียน (One group pretest posttest design) (Bunchom, 2011) รูปแบบการวิจัยนี้เขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

เมื่อ	T₁	แทน การทดสอบวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลอง
	X	แทน การเรียนโดยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน
	T₂	แทน การทดสอบวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัย หลังการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ เด็กปฐมวัยชาย หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2-3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 60 คน โรงเรียนบ้านม่วงค่อมอำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี

กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยชาย หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 30 คน โรงเรียนบ้านม่วงค่อมอำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โดยคำนึงถึงจริยธรรมของการวิจัยทุกขั้นตอน และได้รับการอนุมัติจริยธรรมการวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์ เลขที่ IRB TRU-EC 054/68 จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยการขั้นตอนการวิจัยดังนี้ 1) อธิบายถึงวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการวิจัย และเครื่องมือในการวิจัย แก่ผู้ปกครอง ครูประจำชั้น และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 2) จากนั้นทดสอบก่อนการทดลองโดยใช้แบบประเมินวินัยเชิงบวกสำหรับเด็กปฐมวัย 3) ดำเนินการทดลองโดยการจัดประสบการณ์ด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัย เป็นเวลา 10 สัปดาห์ จำนวน 20 วัน วันละ 45 นาที ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ 4) ดำเนินการจัดประสบการณ์ด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัย ดังนี้ 1) นิทาน เรื่อง “เด็กดีมีน้ำใจ” 2) นิทาน เรื่อง “เด็กดีมีมารยาท” 3) คำคล้องจอง “เด็กดีพูดจาไพเราะ” 4) เรื่องสั้น เรื่อง “เด็กดีรอคอยได้” และ 5) เรื่องสั้น เรื่อง “เด็กดีเล่นแล้วเก็บด้วยนะ”

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 แผนการจัดประสบการณ์การเสริมสร้างวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัยด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน จำนวน 10 แผน ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยเครื่องมือดังกล่าวมีการตรวจสอบคุณภาพ ซึ่งผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความความเที่ยงตรงของเนื้อหา และสอดคล้องกับจุดประสงค์ มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สารการเรียนรู้ วิธีการดำเนินกิจกรรม สื่อ การประเมินผล และการบันทึกหลังการจัดกิจกรรม พบว่า มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00

1.2 แบบประเมินวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัย ใช้ทดสอบก่อนและหลังเรียน ด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติเรื่องราวในวรรณกรรม จำนวน 5 ชุด เป็นแบบประเมินแบบตรวจสอบรายการ (check list) มี 3 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคะแนนตามวิธีของ (Ministry of Education, 2017) จำนวน 1 ชุด มี 10 ข้อ รวม 30 คะแนน โดยมีเกณฑ์ ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง แสดงพฤติกรรมความมีวินัยเชิงบวกด้วยตนเอง

ระดับ 2 หมายถึง แสดงพฤติกรรมความมีวินัยเชิงบวกบางครั้ง

ระดับ 1 หมายถึง แสดงพฤติกรรมความมีวินัยเชิงบวกโดยมีผู้บอกให้กระทำ

การแปลผลจากค่าเฉลี่ย

- 2.34 -3.00 หมายถึง แสดงพฤติกรรมความมีวินัยเชิงบวกด้วยตนเอง อยู่ในระดับ ดี
1.67 -2.33 หมายถึง แสดงพฤติกรรมความมีวินัยเชิงบวกบางครั้ง อยู่ในระดับปานกลาง
1.00 -1.66 หมายถึง แสดงพฤติกรรมความมีวินัยเชิงบวกโดยมีผู้บอกให้กระทำ

โดยเครื่องมือดังกล่าวมีการตรวจสอบคุณภาพ ซึ่งผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความความเที่ยงตรงของเนื้อหา ผลการวิเคราะห์ พบว่า แบบประเมินมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ มีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.60 - 1 ซึ่งถือว่าเชื่อถือได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารโรงเรียนร่วมผลิต
2. ชี้แจงให้ครูประจำชั้นให้ทราบถึงแนวทางเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัย ด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน
3. ชี้แจงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทราบถึงเนื้อหารายละเอียดที่เกี่ยวกับกิจกรรม และขั้นตอนกระบวนการเก็บรวบรวมคะแนน และข้อมูลต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย
4. ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมในระยะเวลา 10 สัปดาห์ โดยผู้วิจัย นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และครูประจำชั้น ทำการประเมินวินัยเชิงบวก โดยการบันทึกพฤติกรรมที่พบเพิ่มเติมโดยใช้แบบประเมินชุดเดียวกัน
5. เมื่อดำเนินการทดลองครบ 10 สัปดาห์ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการเสริมสร้างวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัยด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์วินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัยด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานก่อน (Per-test) และหลัง (Post-test) ด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน และวิเคราะห์วินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัยจากค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. เปรียบเทียบคะแนนวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัยตั้งแต่เริ่มการทดลอง และสิ้นสุดการทดลอง
3. นำคะแนนวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัยทั้งก่อนและหลังการทดลองมาทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างสัมพันธ์ (Dependent t-test) ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. เด็กปฐมวัย ที่ได้รับการเสริมสร้างวินัยเชิงบวกด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 1.48$, $SD = 0.17$) และหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.63$, $SD = 0.38$)
2. ผลการเปรียบเทียบการเสริมสร้างวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน พบว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีวินัยเชิงบวกหลังการจัดกิจกรรมด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน สูงขึ้นอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.63$, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เด็กปฐมวัยมีวินัยเชิงบวกการไหว้ และกล่าวสวัสดิ์เมื่อเจอผู้ใหญ่อยู่ระดับดี เป็นลำดับที่หนึ่งโดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.96$, S.D. = 0.18) รองลงมาได้แก่ การเข้าแถวตามลำดับก่อนหลัง การไหว้ และกล่าวขอบคุณเมื่อผู้ใหญ่ให้ของ การมีความอดทนในการรอคอย การจัดเก็บของใช้ / ของเล่นเข้าที่ และการพูดจาไพเราะ มีหางเสียง อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.80 - 2.93$, S.D. = 0.40 - 0.25) และการช่วยเหลือบุคคลอื่น และการช่วยเหลือบุคคลอื่นอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.16 - 2.23$, S.D. = 0.37 - 0.43) กล่าวโดยสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยมีระดับวินัยเชิงบวกอยู่ในระดับสูงขึ้นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยกำหนด

อภิปรายผลการวิจัย

1. เด็กปฐมวัย ที่ได้รับการเสริมสร้างวินัยเชิงบวกด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 1.48$, SD = 0.17) และหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.63$, SD = 0.38) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเด็กปฐมวัย ได้ร่วมกิจกรรมเสริมสร้างวินัยเชิงบวกด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน เด็กได้ลงมือทำกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติด้วยตนเอง โดยมีตัวแบบที่มีวินัยเชิงบวกภายใต้บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างอิสระ ทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลินเพลินในการทำกิจกรรม สอดคล้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของอัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura, 1986) อธิบายว่า การเรียนรู้โดยการสังเกตจึงเป็นกระบวนการทางการรู้คิดหรือพุทธิปัญญา การเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ มีความเห็นว่าทั้งสิ่งแวดล้อม และตัวผู้เรียนมีความสำคัญเท่า ๆ กัน บันดูรากล่าวว่า คนเรามีปฏิสัมพันธ์ กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวเราอยู่เสมอการเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน พฤติกรรมของคนเราส่วนมากจะเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ สำหรับตัวแบบไม่จำเป็นต้องเป็นตัวแบบที่มีชีวิตเท่านั้น แต่อาจจะเป็นตัวสัญลักษณ์ เช่น ตัวแบบที่เห็นจากหุ่นมือ ที่แสดงเป็นตัวละครในนิทาน หรือเป็นรูปภาพการ์ตูนหนังสือ พฤติกรรมของบุคคลที่แวดล้อมรอบตัวเด็กก็เป็นตัวแบบได้ การเรียนรู้โดยการสังเกต เช่น ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถที่รับรู้สิ่งเร้า และสามารถสร้างรหัสหรือกำหนดสัญลักษณ์ของสิ่งที่สังเกตเก็บไว้ในความจำระยะยาว และสามารถเรียกใช้ในขณะที่มีผู้สังเกตต้องการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Nattanuche, 2024) ที่ได้วิจัยเรื่องวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัยสู่การเรียนรู้บนฐานวิถีชีวิตใหม่ วินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัย ถือเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา เด็กปฐมวัยควรได้รับประสบการณ์ที่ดีจากสภาพแวดล้อมรอบตัว ซึ่งพ่อแม่ ครู หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง มีส่วนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนระบบนิเวศการเรียนรู้ ของเด็กปฐมวัยผ่านการใช้นโยบายเชิงบวกโดยยึดหลัก คือ 1) กำหนดความคาดหวังเชิงพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก 2) เคารพและเข้าใจความแตกต่างของเด็ก 3) สื่อสารอย่างมีเหตุผล รับฟัง และเคารพความคิดเห็นของเด็ก 4) เป็นแบบอย่างที่ดีและเหมาะสม และ 5) สนับสนุนพฤติกรรมที่ดี และส่งเสริมศักยภาพของเด็ก การเกิดการเปลี่ยนแปลงอันนำไปสู่ฐานวิถีชีวิตใหม่ ทำให้เด็กปฐมวัยเผชิญกับความท้าทายด้านการเรียนรู้ บวกกับการใช้สื่อเทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยต้องปรับตัวตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเช่นกัน ดังนั้น การสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัยถือเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคนในยุคของการเปลี่ยนแปลง ที่ควรเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัยเพราะถือเป็นวัยที่มีพัฒนาการแห่งการเรียนรู้ที่รวดเร็วที่สุด อันจะส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะทั้ง 3 ด้าน คือ 1) EQ ความฉลาดทางอารมณ์ 2) SQ ความฉลาดทางสังคม และ 3) MQ ความฉลาดทางศีลธรรม ซึ่งทักษะเหล่านี้ล้วนส่งเสริมการ

เรียนรู้บนฐานวิถีชีวิตใหม่ และสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาทั่วโลก ที่มุ่งเน้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข และเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคม

2. ผลการเปรียบเทียบการเสริมสร้างวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมด้วยชุดหุ่นมือ ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน พบว่า เด็กปฐมวัย มีวินัยเชิงบวก หลังการจัดกิจกรรมด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.63$, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เด็กปฐมวัยมีวินัยเชิงบวกการไหว้ และกล่าวสวัสดิเมื่อเจอผู้ใหญ่อยู่ระดับดี เป็นลำดับที่หนึ่งโดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.96$, S.D. = 0.18) รองลงมาได้แก่ การเข้าแถวตามลำดับก่อนหลัง การไหว้ และกล่าวขอบคุณ เมื่อผู้ใหญ่ให้ของ การมีความอดทนในการรอคอย การจัดเก็บของใช้ / ของเล่นเข้าที่ และการพูดจาไพเราะ มีทางเสียง อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.80 - 2.93$, S.D. = 0.40 - 0.25) และการช่วยเหลือบุคคลอื่น และการช่วยเหลือบุคคลอื่นอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.16 - 2.23$, S.D. = 0.37 - 0.43) กล่าวโดยสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยมีระดับวินัยเชิงบวกอยู่ในระดับสูงขึ้นไปตามสมมติฐาน ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานจะมีวินัยเชิงบวกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเพราะว่าการนำหุ่นมือมาให้ได้ร่วมแสดงบทบาทสมมติ เป็นตัวละครด้วยตนเอง จึงเป็นการทำให้เด็กได้เห็นแบบอย่างที่ดี ผ่านตัวละครในนิทานซึ่งเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ดึงดูดความสนใจของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี ซึ่งเด็กปฐมวัยเป็นวัยกำลังเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลรอบตัว รวมถึงการใช้สื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจและเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และยังต้องปลูกฝังวินัยเชิงบวกในทุก ๆ ช่วงวัย เพื่อให้เกิดความคงทนจนเกิดเป็นอุปนิสัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Jittima, 2023) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการและสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัยโดยครอบครัวมีส่วนร่วม ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า ผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์เด็กเล็กก่อนการใช้โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการและสร้างวินัยเชิงบวกโดยครอบครัวมีส่วนร่วม (Preschool Parenting Program : Triple-P) เด็กมีพัฒนาการปกติสมวัยในทุกด้าน จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 61.70 มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า 18 คน คิดเป็นร้อยละ 38.30 หลังเข้าร่วมโปรแกรมพบว่า เด็กที่สงสัยพัฒนาการล่าช้ากลับมามีพัฒนาการสมวัยได้ จำนวน 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 72.22 เปรียบเทียบการประเมินทักษะการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย เพื่อการส่งเสริมพัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์ พบว่าคะแนนพฤติกรรมในการส่งเสริมการเล่นกับลูกปฐมวัยของผู้ปกครอง และเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) สำหรับเด็ก 3-5 ปี ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

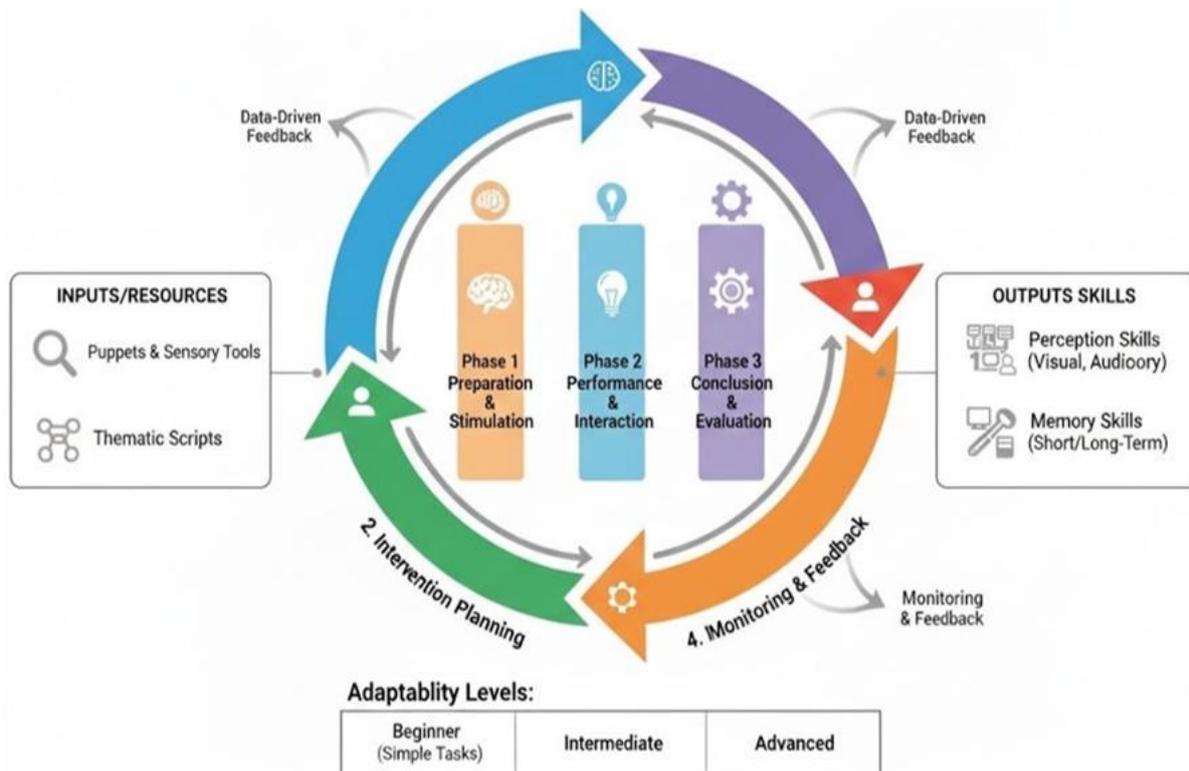
องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้สร้างองค์ความรู้ที่สำคัญต่อวงการศึกษาศาสตร์ การใช้ชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ถือเป็นนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพสูงในการเสริมสร้างวินัยเชิงบวกให้กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2-3 โดยผลการทดลองชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ค่าเฉลี่ยของวินัยเชิงบวกหลังการทดลองเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเทียบกับก่อนการทดลอง แม้ว่าพฤติกรรมบางด้าน เช่น การไหว้และ

กล่าวสวัสดิ์ จะพัฒนาได้ในระดับดีเยี่ยมแต่ด้าน การช่วยเหลือบุคคลอื่น ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของผลลัพธ์ในองค์ประกอบย่อยของวินัยเชิงบวก วิธีการนี้จึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้และซึมซับพฤติกรรมเชิงบวกจากเรื่องราว วรรณกรรม และนำมาปฏิบัติผ่านการแสดงบทบาทหุ่นมือและบทบาทสมมติ ได้อย่างเป็นรูปธรรมและสนุกสนาน

ดังนั้น องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยนี้คือการยืนยันว่า ชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน เป็นนวัตกรรมเชิงบวกที่มีประสิทธิภาพสูงในการยกระดับวินัยโดยรวมในเด็กปฐมวัยทั่วไป ซึ่งนำไปสู่การขยายขอบเขตความรู้ที่สำคัญยิ่งขึ้น นั่นคือการมองเห็นศักยภาพของกลไกนี้ในฐานะเครื่องมือเพื่อการปรับใช้ที่ยืดหยุ่น นวัตกรรมนี้ไม่ควรจำกัดอยู่แค่การพัฒนาเด็กทั่วไป แต่ควรถูกนำไปศึกษาเพื่อค้นหา แนวทางการปรับปรุงและประยุกต์ใช้เฉพาะบุคคล กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นหรือปัญหาด้านพฤติกรรม การดำเนินการวิจัยในบริบทนี้จะช่วยสร้างองค์ความรู้ใหม่เชิงปฏิบัติเกี่ยวกับการบูรณาการกิจกรรมหุ่นมือเข้ากับการศึกษาพิเศษได้อย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดแนวทางที่เหมาะสมที่สุดในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมและความแตกต่างระหว่างบุคคลในกลุ่มเด็กที่ต้องการการสนับสนุนเฉพาะเจาะจง ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การใช้หุ่นมือสำหรับเด็กพิเศษ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า การเสริมสร้างวินัยเชิงบวกของเด็กปฐมวัยด้วยชุดหุ่นมือประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน มีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้และการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านครูปฐมวัย ควรนำชุดหุ่นมือและวรรณกรรมมาใช้ประกอบการจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อส่งเสริมวินัยเชิงบวก โดยจัดกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติที่เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ระเบียบวินัยผ่านการปฏิบัติจริงอย่างสนุกสนานและเข้าใจได้ง่าย
2. ด้านผู้ปกครอง ควรส่งเสริมการใช้หุ่นมือในครอบครัวเพื่อพูดคุยและสื่อสารกับเด็กเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสม เพื่อสร้างความต่อเนื่องระหว่างบ้านและโรงเรียน และปลูกฝังวินัยเชิงบวกในชีวิตประจำวัน
3. ด้านสถานศึกษา ควรสนับสนุนการจัดทำมุมกิจกรรมหุ่นมือและวรรณกรรมในห้องเรียน รวมทั้งบูรณาการเข้ากับกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิต เพื่อใช้เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งในเขตเมือง ชนบท และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์และสร้างองค์ความรู้ที่ครอบคลุมยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาประสิทธิภาพของการใช้ชุดหุ่นมือเทียบกับสื่อการสอนประเภทอื่น เช่น นิทานภาพ เกม การศึกษา หรือสื่อดิจิทัล เพื่อค้นหาวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการเสริมสร้างวินัยเชิงบวก
3. ควรมีการวิจัยติดตามผลในระยะยาว เพื่อประเมินความคงทนของพฤติกรรมวินัยเชิงบวกหลังเข้าร่วมกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติด้วยหุ่นมือ
4. ควรศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการใช้หุ่นมือประกอบวรรณกรรมที่บ้าน เพื่อเสริมสร้างความต่อเนื่องระหว่างการเรียนรู้ที่โรงเรียนและครอบครัว
5. ควรนำชุดหุ่นมือและวรรณกรรมเป็นฐานไปทดลองใช้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น หรือเด็กที่มีปัญหาด้านพฤติกรรม เพื่อศึกษาความเหมาะสมและแนวทางปรับใช้ให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล

เอกสารอ้างอิง

- Albert, B. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, Inc.
- Bunchom, S. (2011). *Research for Teachers*. Bangkok: Suviriyasarn.
- Greensmith, A. (2016). *Puppets in Education*. Retrieved from <https://creativityinstitute.com/pages/puppets-in-education>.
- Jittima, S. (2023). *Effectiveness of the Program for Promoting Development and Positive Discipline in Early Childhood with Family Participation in Child Development Centers, Chom Bueng District, Ratchaburi Province*. Ratchanagarindra Institute of Child and Adolescent Mental Health (Department of Mental Health, Ministry of Public Health).
- Kohlberg, L. (1981). *The philosophy of moral development moral stages and the idea of justice*. San Francisco: Harper & Row.
- Ministry of Education. (2017). *The Early Childhood Curriculum B.E. (A.D. 2017)*. Bangkok: Kurusapa Ladphrao Publishing.
- Nattanuche, J. (2024). Positive Discipline for Early Childhood Towards Learning Based on the New Normal Lifestyle. *Journal of Education Burapha University*, 35(1),
- Office of the Education Council. (2019). *National Education Standards B.E. (A.D. 2018)*. Bangkok: 21 Century Company Limited.
- UNICEF. (2019). *Unicef Education*. <https://www.unicef.org/nigeria/education>.